

Erklæring om generativ kunstig intelligens

Det europeiske rådet for litterære oversetterorganisasjoner (CEATL) har fulgt den raske utviklingen og bruken av generativ kunstig intelligens (GKI) i forlagsbransjen. Vi har gjennomført våre egne undersøkelser og undertegnet uttalelser fra søsterorganisasjoner om saken. I den pågående diskusjonen har vi følgende synspunkter og krav:

1. Ingen må glemmes: Våre juridiske krav

- *Litterære oversettelser skal ikke publiseres uten rettighetsoverdragelse, godtgjørelse, og åpenhet (transparens).**
All overdragelse av opphavsrettslig beskyttet materiale til kommersiell bruk, som opplæring av generativ KI, må avtales og forhåndsklareres med opphaveren (opt-in).
- *Åpenhetskravene som stilles til KI-selskaper og -utviklere, må håndheves.*
Dersom KI skal benyttes eller på noe tidspunkt har vært benyttet, må dette komme tydelig frem. Alle bidragsytere blir dermed ansvarlige for egen bruk av KI og skal motta rimelig kompensasjon for det spesifikke arbeidet de selv har utført.
- *Utgivelser produsert av generativ KI må ikke motta offentlig støtte.*
Offentlig regulering er nødvendig: Ansvar for å opprettholde et levende kulturliv kan ikke overlates til markedskreftene alene. Det er ingen grunn til å gi de kommersielle kreftene bak generativ KI ytterligere drahjelp.

2. Ingen språk må glemmes: Vårt profesjonelle perspektiv

- *Maskiner er ikke oversettere, de er «translatoider». Maskiner oversetter ikke, de genererer tekstmateriale.*
Generativ KI gjør oversettelse ensrettet og utarmer skriftkulturer og språk, blant annet fordi vi lett lar oss påvirke av det første valget maskinen gir oss, og fordi maskinen lærer av det den selv produserer og dermed «selvforurenses».
- *Alle sjangre fortjener en menneskelig oversetter.*
Tanken om at enkelte bøker egner seg bedre enn andre til bearbeiding med generativ KI, skaper et farlig skille mellom lødig litteratur og alle andre tekster og kan bidra til større klasseskiller og dermed hemme samfunnsutviklingen.
- *Alle språk fortjener en menneskelig oversetter.*
Vi avviser forestillingen om at KI er et verktøy som vil lette tilgangen til truede språk. Vi vil snarere advare mot bruk av dominerende språk som mellomspråk.

Uten oversetteren som mellomledd vil forlagene i større grad la seg styre av markedsmekanismer når de avgjør hva som skal importeres og utgis.

3. Ingen bok må glemmes: Vår humanistiske overbevisning

- *Litterær oversettelse er ikke transkribering.*
Litterære oversettere oversetter tekster som er forankret i en bestemt kulturell, sosial og historisk kontekst, for lesere som igjen er forankret i sine egne bestemte kontekster. Oversettelse forutsetter forståelse av disse kontekstene, i tillegg til evnen til å skrive kreativt. Ingen maskin kan gjøre dette uten betydelig menneskelige bidrag.
- *Kreativitet er det som gjør oss menneskelige.*
Det er menneskelig å tvile, og maskiner tviler ikke. KI-systemer tilbyr «funksjonelle» løsninger det ikke er mulig å spore eller stille spørsmål ved. Alle mennesker bør ha rett til å skape – og hvis det er jobben deres, få rimelig betalt – i tillegg til å la seg berike intellektuelt og emosjonelt av kreative verk.
- *Litterær oversettelse er litterært arbeid.*
Menneskelig oversettelse bør betraktes som nasjonal og internasjonal kulturarv, og fortjener beskyttelse som det. Utvinning og skraping av nettinhold til KI-opplæring utelukkende for økonomisk vinnings skyld, krenker ikke bare opphavsretten, men vår felles kulturarv.